

तक्रार निवारण कक्ष बोर्ड नमुना

महाराष्ट्र शुश्रूषागृह नोंदणी (सुधारित) नियम २०२१ (बॉम्बे नर्सिंग होम ॲक्ट १९४९)		
शुश्रूषागृह नाव - डॉक्टरांचे नाव - डॉक्टरांचे मोबाईल क्रमांक -		
शुश्रूषागृहाचे, रुग्णांच्या अधिकारांचे व जबाबदारींच्या उल्लंघनाबाबत तक्रारीचे निवारण करण्यासाठी जिल्हास्तरीय / तालुकास्तरीय तक्रार निवारण कक्षांना संपर्क साधावे.		
कक्ष	कार्यालय विभाग	संपर्क क्रमांक
जिल्हास्तरीय तक्रार निवारण कक्ष	आरोग्य विभाग, जिल्हा परिषद सांगली	०२३३-२३७३०३२
तालुकास्तरीय तक्रार निवारण कक्ष	तालुका आरोग्य अधिकारी, पंचायत समिती	(संबंधित तालुक्याचा संपर्क क्रमांक)

रुग्ण हक्क सनद (रुग्ण हक्क संहिता)

A) महाराष्ट्र शुश्रूषागृह नोंदणी (सुधारित) नियम २०२१ - मधील ११ (क्यु) तरतुदीनुसार

रुग्ण हक्क संहिता :- शुश्रूषागृहात दाखल रुग्णांना पुढीलप्रमाणे हक्क असतील,

(अ) रुग्णाच्या आजाराबाबतची माहिती आजाराचे स्वरूप, आजाराचे कारण, प्रस्तावित उपचार घ्यावयाची काळजी, उपचाराचे अपेक्षित परिणाम, अपेक्षित गुंतागुंतीची शक्यता व उपचाराचा अपेक्षित खर्च इत्यादी माहिती जाणून घेण्याचा हक्क रुग्णास किंवा त्याने प्राधिकृत केलेल्या व्यक्तीस अथवा त्याच्या जवळच्या नातेवाईकास असेल..

(ब) स्त्री रुग्णाची तपासणी महिलेच्या उपस्थितीत केली जाईल.

(क) एच.आय.व्ही./एड्स झालेल्या व्यक्तीस उपचार व देखभालीचा हक्क असेल.

(ड) रुग्णाला संबंधित शुश्रूषागृहाच्या स्वागत कक्षात ठेवलेल्या तक्रार नोंदवहीत तक्रार लिहिण्याचा अधिकार असेल.

(इ) शुश्रूषागृहात कार्यरत वैद्यांचे नाव, त्यांची शैक्षणिक अर्हता, भारतीय वैद्यक परिषद / महाराष्ट्र वैद्यक परिषदेचा नोंदणी क्रमांक आणि त्याचा वैधता दिनांक दर्शविणारी यादी शुश्रूषागृहाच्या स्वागत कक्षाजवळ ठळकपणे दिसेल अशा ठिकाणी असेल.

(क) दुसरे मत (Second-opinion) घेण्याचा हक्क रुग्णाला असेल. यासाठी आवश्यक सर्व वैद्यकीय चाचण्यांचे अहवाल रुग्णास अथवा त्याने प्राधिकृत केलेल्या व्यक्तीस उपलब्ध करून दिले जातील..

(ग) शुश्रूषागृहातील दाखल रुग्णाला किंवा त्याने प्राधिकृत केलेल्या व्यक्तीस त्याचे वैद्यकीय अभिलेख नेहमी उपलब्ध असतील. आंतररुग्ण कागदपत्रांची छायांकित प्रत मागणीनुसार उपलब्ध असेल.

(ह) रुग्णाला सुट्टी देताना रोगनिदान, वैद्यकीय निष्कर्ष, चाचण्यांचे अहवाल, दिलेले उपचार, सुट्टी देतेवेळी रुग्णाची स्थिती व पुढील सल्ला याचा उल्लेख असलेले डिस्चार्ज कार्ड दिले जाईल.

(आय) पुरविण्यात येणाऱ्या सेवा, विविध उपचार, त्यांचे आकारण्यात येणारे सर्व प्रकारचे दर विस्तृतपणे दर्शविणारे दरपत्रक अथवा अनुसूची- III मध्ये नमूद केलेल्या विशिष्ट दराची यादी छापील स्वरूपात शुश्रूषागृह मुख्य दर्शनी भागात ठळकपणे लावेल, मात्र सदर दर शासनाने वेळोवेळी अधिसूचित केलेल्या दराशी सुसंगत असेल.

(जे) दाखल करतानाच्या हमीपत्रानुसार संबंधित शुश्रूषागृहाने प्रदर्शित केलेल्या दरपत्रकानुसार दिलेल्या आरोग्य सेवेबाबतच्या देयकाची प्रतिपूर्ती करण्याची जबाबदारी संबंधित रुग्ण व त्याचे नातेवाईक यांची राहिल.

(क) आरोग्य सेवा पुरवठादार आणि वैद्यक यांच्याविरुद्ध कोणत्याही प्रकारची हिंसा करण्यास रुग्ण किंवा त्याचे नातेवाईक यांना प्रतिबंध असेल तसेच रुग्ण व त्याचे नातेवाईक शुश्रूषागृहाच्या स्वच्छता व सुरक्षाविषयक नियमांचे पालन करतील.

B) स्रोत- DO No 728015/09/2018 - MII-IIMS दिनांक 2 जून, 2019 रोजी मा.सचिव, आरोग्य आणि कुटुंब

कल्याण मंत्रालय, भारत सरकार यांनी सर्व राज्य केंद्रशासित प्रदेश च्या मा.मुख्य सचिवांना जारी करण्यात आले आणि हे NIRC रुग्णांच्या हक्क सनदेवर आधारित आहे.

रुग्णांचे हक्क सनद: रुग्ण आणि त्याच्या प्रतिनिधीला क्लिनिकल स्थापनेच्या संदर्भात खालील अधिकार आहेत.

१) प्रकृती, आजारपणाचे कारण, प्रस्तावित तपासणी आणि काळजी, उपचाराचे अपेक्षित परिणाम, संभाव्य गुंतागुंत आणि अपेक्षित खर्च याविषयीची पुरेशी संबंधित माहिती.

२) प्रदान केलेल्या प्रत्येक प्रकारच्या सेवा आणि उपलब्ध सुविधांसाठी आकारल्या जाणाऱ्या दराची माहिती देण्यात यावी. क्लिनिकल आस्थापनांनी ते स्थानिक तसेच इंग्रजी भाषेत सुस्पष्ट ठिकाणी प्रदर्शित केलेले असावे.

३) केस पेपर्स, रुग्णाच्या नोंदी, तपास अहवाल आणि तपशीलवार बिल (आयटमाइज्ड) ची प्रत उपलब्ध करण्यात यावी.

४) विशिष्ट चाचण्या/उपचारापूर्वी सूचित संमती घेण्यात यावी (उदा. शस्त्रक्रिया, किमोथेरपी इ.)

- ५) रुग्णांच्या पसंतीच्या योग्य डॉक्टरांकडून उपचारांबाबत दुसरे मत घेणे. उपचार करणाऱ्या हॉस्पिटलद्वारे प्रदान केलेल्या नोंदी आणि माहितीसह.
- ६) उपचारादरम्यान गोपनीयता, मानवी प्रतिष्ठा आणि रुग्णाच्या गोपनीयतेसाठी.
- ७) पुरुष चिकित्सकाद्वारे महिला रुग्णाची शारीरिक तपासणी करताना महिला व्यक्तीची उपस्थिती सुनिश्चित करणे.
- ८) एचआयव्ही स्थितीच्या आधारावर रुग्णावर केले जाणारे उपचार आणि वर्तनाबद्दल भेदभाव न करणे.
- ९) पर्याय उपलब्ध असल्यास पर्यायी उपचार निवडणे.
- १०) रुग्णाचा मृतदेह कोणत्याही कारणास्तव देण्यास नाकारता येत नाही.
- ११) असा सल्ला दिला जातो कि, की रुग्ण दुसऱ्या रुग्णालयात हस्तांतरित करू इच्छित आहे / हॉस्पिटलमधून डिस्चार्ज घेत आहे तर 'स्वीकारलेल्या पेमेंटवर सेटल करण्याची जबाबदारी हि हॉस्पिटलची राहिल...
- १२) सदर सनदीत असे हि नमूद केले जाईल कि, रुग्णाची एचआयव्ही स्थिती किंवा इतर आरोग्य स्थिती, धर्म, वांशिकता, लिंग (ट्रान्सजेंडरसह) व लैंगिक अभिमुखता, भाषिक किंवा भौगोलिक / सामाजिक उत्पत्ती या सर्व बाबींमुळे रुग्णावर करण्यात येणाऱ्या उपचारांमध्ये कोणताही भेदभाव केला जाणार नाही...
- १३) वैद्यकीय नोंदीचे डिजिटाइझेशन करण्यापूर्वी रुग्णाची माहिती संमती घ्यावी.

रुग्णांची जबाबदारी :-

- १) आरोग्याशी संबंधित सर्व माहिती द्या.
- २) तपासणी, उपचारादरम्यान डॉक्टरांना सहकार्य करा.
- ३) सर्व सूचनांचे अनुसरण करा.
- ४) रुग्णालयांनी मान्य केलेले शुल्क वेळेवर भरा.
- ५) डॉक्टर आणि रुग्णालयातील इतर कर्मचाऱ्यांचा आदर करा.
- ६) कधीही हिंसेचा अवलंब करू नका.

शुश्रूषागृहात प्रदर्शित करावयाचे दरपत्रक नमुना

महाराष्ट्र शुश्रूषागृह नोंदणी (सुधारित) नियम २०२१

अनुसूची-III

(नियम ११-क्यू (आय) पहा)

शुश्रूषागृहात प्रदर्शित करावयाचे दरपत्रक

शुश्रूषागृह नाव -

डॉक्टरांचे नाव -

डॉक्टरांचे मोबाईल क्रमांक -

अ.क्र.	विविध सेवा	दर (र.र.)
(१)	प्रवेश शुल्क Admission Charges	
(२)	प्रतिदिन आंतररुग्ण दर (खाट / अतिदक्षता कक्ष) Charges per day (Bed/ICU)	
(३)	वैद्य शुल्क (प्रति भेट) Doctor charges (per visit)	
(४)	सहायक वैद्य शुल्क (प्रति भेट) Assistant doctor charges (per visit)	
(५)	भुल शुल्क (प्रति भेट) Anesthesia Charges (per visit)	
(६)	शस्त्रक्रियागृह शुल्क Operation theatre charge	
(७)	शस्त्रक्रियागृह सहायक शुल्क Operation theatre Assistant charges	
(८)	भुल सहायक शुल्क (प्रति भेट) Anesthesia Assistant charges (per visit)	
(९)	शुश्रूषा शुल्क (प्रति दिन) Nursing charges (per day)	
(१०)	सलाईन व रक्त संक्रमण शुल्क Intravenous Infusion and transfusion charges	
(११)	विशेष भेट शुल्क Special visit charges	
(१२)	मल्टिपॅरामॉनिटर शुल्क Multiparameter monitor charges	
(१३)	पॅथॉलॉजी शुल्क Pathology charges	
(१४)	ऑक्सिजन शुल्क Oxygen charges	
(१५)	रेडिओलॉजी व सोनोग्राफी शुल्क Radiology and, Sonography charges	
शुश्रूषागृहाच्या इतर विशेष आरोग्य सेवा व सुविधांचे दर		
(१६)		
(१७)		
(१८)		
(१९)		